

AITZINA

Editorea: Fermin Munariz. Koordinatzailea: Mariasun Monzón. Aholkularia: Iñaki Egoña Diseñatzailea: Juan Luis Napal
Heldia: Rincón de la Ajudina, 18 behe, 31001 Iruña. Tfnoa: 948-21 99 99 Faxa: 948-212329. E-mail: 7k@sendanet.es.

NORANTZA

Felix Etxeberria

ETXEPE ENPRESAREN SORTZAILEA

«Guk pieza handiak egiten ditugun arren, pieza txiki asko behar ditu euskarak»

Korrika 11k Elgoibarko Etxepe enpresa omendu berri du azken edizio honetan. Etxepe metal arloko enpresa da eta gu bertako sortzailea den Felix Etxeberriarekin mintzatu gara. Enpresa mundua euskalduntzen aitzindariak dira, eta eredu ona sortu dute, dudarik gabe.

kontuak, lan eskariak, fakturak... dena euskaraz egiten genuen. Gurean, telefonora datu eta normala da "nor da?" enutea. Orain inor ez da harritzen, baina urte asko pasatu behar izan dira horretarako. Guk kanpora ere dena euskaraz igortzen dugu.

Zuek metalezko pieza handiak egiten dituzue, zein da gaur egun euskarak behar duen piezarik handiena?

Bai, guk 20 toneladako piezak ditugu, baina gure herria euskalduntzeko bidean pieza txiki asko behar da. Mikrotxipak behar ditugu euskaldun bakoitzaren buruan. Izan ere, askotan konturatu gabe egiten dugu jantzi erdarara. Gure lanategian sarritan

gertatzen da futbolaz edo txirindularitaz berbetan aritu eta erdaraz egiten hastea.

Zuen enpresan euskaraz bizi zarete, baina zein kanpora begira, danirik?

Ez. Kataluniara ere euskaraz bidalten ditugu gutunak eta lan eskari guztiak, eta urte hauetan guztietan ez dugu inor lanik galdu.

Danobaten urte askotan azpi-kontratazio arduraduna izan naiz, eta lan eskariak euskaraz egiten nien. Gai horietako enpresek, lana gura bazuten, euskaraz egin behar zituzten agiri guztiak, horrela zaratina kirienetik neukan nik.

Erdaraz datozen gutunei zigula jartzen diezue, ba al du eraginik?

Bi zigulu mota ditugu. Bat administrazioari luzatzeak, eta bertan eskariak eta agiriak euskaraz bidalteko eskatzen diugu. Bestea, gaitzonteko erakundeek bidalten diegu, "Euskaraz zergatik ez?" itaunduz. Dударik gabe, arrakasta handia izan dute ekintzak. Sarritan gertatu izan da, kirol ekintza bateko antolatzaileek dirua erdaraz eskatzea, guk berriz bueltan bidali eta gerora euskaraz eskatzea. Aurrekontuekin berdin, guk atzera bota, eta gerora etorri Tributaria izenekotik, baina, euskaraz bidali ezik, ez dute txakur txikirik jasoko.

Aurrera begira, zein dira zuen kezak?

Kezak betikoak, bultzatze gabe dugu euskaraz aurrera ateratzeko. Lan asko egin beharra dago euskararen alde. Bakoitza dagoen lekutik.

Lan arloan, berriz, urrats berrak emateko esperantza daukagu. Euskara lagunduta, diru gutxiago geraten da enpresarentzat, baina zelan edo halan aurrera egingo dugu, duda barik.

gaurdaino eta ondo baino hobeto joan dira gauzak, gora behera.

Somatu al duzu aldaketarik enpresa mundu eta euskararen arteko harremanean?

Beno, batez ere lotsa galdu dela aipatuko nuke. Garai batean, gu sortu ginenean, 1973an eta, gogoratu zen dena euskaraz bidaltea. Aurre-

PATXI GAZTELUMENDI

Enpresa munduan aspaldi hasi zinen zu, Danobat enpresa sortzen eta...

Ni neu, 1954. Urtean, beste askorekin batera, Danobat kooperatiba sortzen aritu nintzen, batez ere gizarte arazoak kezkatutik. Tailer batean nengoen lanean baina, kezka neukan langileok ez genuela nahikoa irabazten. Horregatik, gure lana gure artean banatu behar genuela uste nuen, lana eta irabaziak berdin. 16 sozio batu eta enpresak aurrera egin zuen, ikaragarri hazi da, eta enpresa gogorra da gaur egun kooperatiba munduan. Langileen ehuneko 80 edo euskaldunak ginen arren, enpresa barruan zein kanpokoekin erdaraz zen nagusi. Euskaraz hitz egiten bagenuen ere, funtzionamenduan ez zen berdin. Enpresak asko lagundu ditu euskara eta euskal kultura, baina nik besto zerbaite behar nuen.

Eta orduan Etxepe sortu zenuen, ezia?

Danobaten lan goera ona neukan, baina nik euskaraz funtzionatuko lukeen lantegia nuen gogoan, eta, beste lagun batzuekin batera, Etxepe sortzeko beharrezana ikusi nuen. Danobaten jarraitu arren, gertutik eratu dit Etxepe bera neurte bazkideekin. Etxepen, dena euskaraz egin dugu 1973. urteetik

Karlos Costella

Zirtoka

Txillardegi

No comment

1989z geroztik estoniar da («eesti» diote berek) Estonia Errepublikako hizkuntza ofizial bakarra. Eta 1991an independentzia aldarrikatu zuenek geroztik, areagotu egin da nazio-hizkuntzaren normalizazioa.

Stalinismoaren garaian bertarutako errusiar etorkinek, ordea, eta bere ondorengoez (% 30,3 gaur egun, azkeneko datoen arabera), ez dute amone eman nahi. Eta Estonia, azken funtsean, «Eustiako parte» den estonian, ermostu dituzte beren erri-erriartasuna. Eta estoniar-kuntza mota guztiak uko egiten.

Ekialdeko Narva eskualdean, bereziki (82.920 biztanle, 1993), estoniarrik gabeko gure erriartasuna antolatu dute (ozta-ozta %5 estoniar). Eta zer asmaton dauden garbi agertzen da eskolaren alorrean: 13 eskolatik, 12 erriartasun, eta bakar bat estoniar. Hori dela-ta, istulu galantak izan ditu Mart Rannut izeneko Tallinn-goi Hizkuntz Politikaren zuzendari estoniarrik, Vladimir Chukin Narva hiriko buruzagi erriartasunari. Erriartasun etorkinek ez badute «estoniar» nahi, zer glotopolitika bideranuko ote?

Hots, erriartasun etorkinek hiritargoa eta boto-eskubidea lortzeko, hizkuntza eskakizunak behar dituzte gauditu Estonian: sei mailatik, lehenengoa bederen («zakur-maia» delakoa, aginduak ulertzeko adinakoa). Baina hori bera ere «arrazakeria»-tzat joa, ezetz eta ezetz etorkinek.

Eta soziologiek hau diote: bi gizatalde elbidun sortzen ari direla Estonian. Batak, bertakoez osatua, erriartasun ez eta ingelesez eskatzen duela bigarren hizkuntzatzat. Besteak, berriz, erriartasun etorkinek osatua, eta simetria osoan, estoniarrik ez duela nahi, eta ingelesez eskatzen duela. Estoniak *inter-lingue*, hitz batez...ingelesez proposatzen da bi aldeetatik! India...ko kasoa...European, hitz batez.

Estonia «trilingue» eta «mestizatu» horretan, estoniaritasuna zer ote? Eta estoniar giza-eraren trinkotasunaren oinarria bera ere, zertan funtsatuko?

Aitzindariak

MARGARITA NAFARRUAKUA
1 4 9 2 1 5 4 9

«TOURIS URS EDER AUNDIKIN, AIZON EZKIBINDU BAT ETA AIZON NESKAMIA EGON ZIRAN HOBETEN BERTAZAN EGUN-SENTE BATERA INOK IKUSKORO EZ BAITA LETZ...»

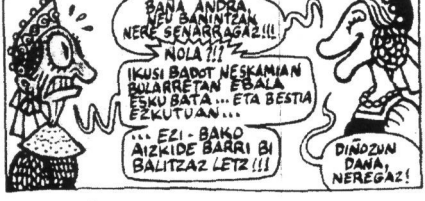
...jolaz guztiak egin zaituenen, geroztik konturatu zan, auzoko andra bertiketatik, baz zala leyoak euzerik begira, eta bertuta zan.

BARRA BARRA EUSKARATIK DANA KONPONTZEKO MARZILLA-YEA BAT, BAITA ZU IZANDA GERTAZAN, ITARA EBAN, OBERIK EUSKARAZ BERTAZAN BEZELA, ETA ARDAN EBAN LEIQUO BERTAZAZ, ETA EIN ZITTUAN TOKIAREN EMAZTEGAGZ

...neskamia egin egin ziran jolaz guztiak, eta itxuli ziran bertaz lotara.

BIXAMONIAN AUZOKIAREN FEMEA

BANA ANDRA, NEU BANINTZAN NERE SENARRAGAZ!!!
...NOLA???

IKUSI BADOZ NESKAMIAN BULARRETAN EBALA ESKU BATA... ETA BESTIA EZKUTUAN...

...EZI- BAKO AIZKIDE BARRI BI BALITZAZ LETZ!!!

DINOZAN DANA, NEREGAZ!

ETA... ONDORRENGO AZIARTUA...
...BE BAI?...

BAITA ORI BE!!!

AUZOKOAK, LAQUANAGANDU AIDETZERAKUAN, EZ EBAN BESTE GURDIA, OZTELAKOZ SENGAI BAT EUKITZAZ BARRI, ZIK ZERBITZALE AZKIRIKO, ANBESTE URTE IQAROTA GERO AZIARTAGAZ??

HEPTAMERON Parisen 1859 Astearen 1963
A S I S K O + M A R G A R I T A N A F A R R U A K U A + T O R I B I O E T X E B E R R I A